

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Czechowice-Dziedzice pokazują, jak oszczędzać wodę

Gmina Czechowice-Dziedzice mocno inwestuje w gospodarowanie wodami opadowymi, a na jej terenie w ciągu ostatnich dwóch lat pojawiły się takie ciekawe i nowatorskie instalacje jak ogrody deszczowe, zielone fasady i dachy czy śródmiejskie zbiorniki retencyjne. Dzięki nim nie tylko znacząco poprawiły się możliwości przechwytywania i wykorzystywania wody deszczowej na terenie miasta, ale również poprawiło się bezpieczeństwo przeciwpowodziowe. Te proklimatyczne działania wiążą się m.in. z realizowanym obecnie - wspólnie z norweskim partnerem - projektem, dofinansowanym ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014-2021 oraz z budżetu państwa.

Zasoby naturalne to wszystkie użyteczne elementy środowiska, które człowiek może pozyskiwać. Jednym z możliwych sposobów ich podziału jest rozróżnienie zasobów odnawialnych (których tempo odnowy jest na ogół szybsze niż tempo konsumpcji) oraz nieodnawialnych (których nie można zastąpić, odnowić, wytworzyć na nowo). Obecnie zużywamy więcej zasobów niż powinniśmy. W przyszłości może to doprowadzić do katastrofalnych skutków. Aby dbać o naszą planetę, możemy już dziś zacząć prowadzić zrównoważoną gospodarkę i oszczędzać zasoby naturalne. Każdy z nas może się do tego przyczynić, wykorzystując dobre wzorce w codziennych czynnościach w domu i w pracy. Także Gmina Czechowice-Dziedzice prowadzi działania mające na celu ograniczenie zużycia zasobów naturalnych, takie jak budowa odpowiedniej infrastruktury czy edukacja mieszkańców.

Najbardziej rozpowszechnioną formą oszczędzania zasobów są sposoby na oszczędzanie wody i energii elektrycznej. Z biegiem lat coraz więcej mówi się także o zapobieganiu marnowaniu jedzenia, które ściśle wiąże się z ochroną pozostałych zasobów.

Woda - nasz skarb

Gmina Czechowice-Dziedzice to prawdziwie błękitna gmina - charakterystyczną cechą krajobrazu są liczne stawy hodowlane zlokalizowane w dolinach pięciu rzek oraz leżące w pobliżu Jezioro Goczałkowickie. Woda jest dla nas ważna, dlatego chcemy ją chronić. Służy temu wiele elementów zielono-niebieskiej infrastruktury, które powstały w ramach projektu pn. „Z zapalem przeciw zmianom klimatu - zielono-niebieska infrastruktura w Gminie Czechowice-Dziedzice”, m.in. dzięki wsparciu finansowemu ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014-2021. Można tutaj wymienić chociażby zbiorniki retencyjne, ogrody deszczowe oraz „zielone” dachy i fasady. Stanowią one doskonałe przykłady, jak można oszczędzać i optymalnie wykorzystywać wodę opadową, gdyż ich celem jest retencja, czyli zwiększenie zdolności do przechwytywania i zagospodarowania wód opadowych. Dzięki odpowiednio dobranej lokalizacji ogrodów (lub inaczej tzw. łoż) deszczowych, a także niecek infiltracyjnych i innych terenowych instalacji gromadzących wodę deszczową, a przy okazji rozsączających ją w głąb gruntu w celu zapewnienia odpowiedniego poziomu wód podziemnych (co pomaga radzić sobie w okresach suszy), a także ją oczyszczających, można nie tylko efektywnie wykorzystywać wodę opadową w swoim przydomowym ogrodzie czy na terenie miejskim, ale także zapobiegać lokalnym podtopieniom.

Takie rozwiązania w wersji pokazowej można zobaczyć w Centrum Edukacji Ekologicznej w Czechowicach-Dziedzicach, które realizuje kampanię edukacyjną w ramach wspomnianego projektu. Są tutaj terenowe makiety ogrodów deszczowych, niecek infiltracyjnych, okresowych stawów śródmiejskich, a nawet „zielony” przystanek autobusowy, z zieloną fasadą i dachem pokrytym roślinnością o funkcjach retencyjnych. Dzięki specjalnej konstrukcji woda z dachu przystanku zostaje odprowadzona do mieszczących się tuż przy wiacie pojemników z roślinnością, pełniących funkcję tzw. ogrodu deszczowego w pojemniku. Innym przykładem są ogrody deszczowe, któ-

Jeden z nowych ogrodów deszczowych w Czechowicach-Dziedzicach

„Zielona” wiatka przystanku autobusowego przy czechowickim Centrum Edukacji Ekologicznej.

re pełnią funkcję retencyjną - czyli gromadzą wodę, która w danym miejscu tworzyła prowadzącą do podtopień rozlewiska, jednocześnie zasilając znajdującą się tam roślinność. Jest to rozwiązanie zarówno praktyczne, jak i estetyczne. Takie rozwiązania możemy spotkać również w innych parkach i zieleńcach na terenie Czechowic-Dziedzic. Retencja i zbieranie deszczówki, w celu opatrzenia w wodę ogrodów czy podlewania roślin domowych, to jeden ze sposobów oszczędzania zasobów wody.

Film edukacyjny

O dobrych praktykach w zakresie zmniejszenia zużycia zasobów wodnych możemy się dowiedzieć z wyprodukowanego na zlecenie Centrum Edukacji Ekologicznej w Czechowicach-Dziedzicach filmu edukacyjno-promocyjnego pt. „Nie lej wody. Działaj!”, który był zaprezentowany 28 listopada 2023 roku podczas konferencji w ramach projektu pn. „Z zapalem przeciw zmianom klimatu - zielono-niebieska infrastruktura w Gminie Czechowice-Dziedzice” w Miejskim Domu Kultury, zorganizowanej wspólnie przez Centrum Edukacji Ekologicznej i Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa Urzędu Miejskiego w Czechowicach-Dziedzicach, a następnie kilkakrotnie wyświetlony w telewizji naziemnej i satelitarnej TVS. Możemy go także obejrzeć na stronie Gminy Czechowice-Dziedzice (www.czechowice-dziedzice.pl) lub pod adresem www.klimatyczne.czechowice-dziedzice.pl.

W ciekawy sposób dowiadujemy się w nim o budowie i funkcjonowaniu elementów zielono-błękitnej infrastruktury miejskiej, wybudowanych w ramach projektu. Film pokazuje także, jak każdy z nas może ograniczać zużycie wody - przez chociażby mycie zębów i golenie przy zakręconym kranie, rezygnację z codziennych kąpeli na rzecz prysznicy, włączanie pralki i zmy-

warki przy pełnym wsadzie czy zakup słuchawki prysznicowej z funkcją oszczędzania wody. O innych sposobach chętnie opowiedzą pracownicy Centrum Edukacji Ekologicznej podczas warsztatów i zajęć edukacyjnych, na które zapisać się może każdy zainteresowany - wystarczy skontaktować się z CEE i wybrać dogodny termin. Organizowane są warsztaty zarówno dla dzieci i młodzieży, jak i dorosłych.

Z energią o energii

Wiele elektrowni wykorzystuje do wytwarzania energii węgiel kamienny, zużywając jego zasoby i uwalniając do atmosfery duże ilości dwutlenku węgla, co powoduje niekorzystne zmiany klimatu. Paliwa kopalne, w tym węgiel, należą do zasobów nieodnawialnych i przy obecnym wykorzystaniu złóż jest bardzo prawdopodobne, że zaczynają się one wyczerpywać. Jeżeli będziemy używać tych zasobów w sposób zrównoważony i oszczędzać energię elektryczną, wystarczą nam one na dłużej.

Wydobywanie i przetwarzanie paliw kopalnych wiąże się z nadmierną emisją do atmosfery dwutlenku węgla, który jest gazem cieplarnianym i negatywnie oddziałuje na klimat. Dlatego coraz częściej inwestuje się w odnawialne źródła energii - w energię wiatrową, słoneczną, wodną. Coraz popularniejsze staje się zakładanie w firmach i domach prywatnych instalacji fotowoltaicznych, które przekształcają promienie słoneczne w energię elektryczną. Są przyjazne środowisku, gdyż ograniczają emisję dwutlenku węgla.

Istnieje ponadto szereg czynności, które możemy wykonywać sami, nawet codziennie, np. stosowanie energooszczędnej sprzątki czy żarówek, odłączenie sprzętów, gdy dłużej ich nie używamy, włączanie pralki i zmywarki przy pełnym wsadzie (najlepiej w trybie „eko”) czy gotowanie potraw w garnkach z przykrywką.

Oszczędzamy jedzenie

Marnowanie żywności jest coraz częstszym problemem krajów wysoko rozwiniętych. Wpływa ono na różne aspekty działalności człowieka i na zasoby naszej planety. Gdy marnujemy żywność, zmniejszamy także zasoby wody i energii, które służyły do wytworzenia produktów. To także zwiększenie emisji dwutlenku węgla, który uwalnia się przy produkcji, transporcie i przechowywaniu żywności. Zbędna produkcja to zbędne zużycie zasobów. Marnowanie żywności powoduje zwiększenie konsumpcji, co przekłada się na wzrost cen, ubóstwo jakościowe spożywanych posiłków, wzrost produkcji śmieci, a procesy gnilne żywności wytwarzają gaz cieplarniany - podobnie jak dwutlenek węgla.

Jednym ze sposobów walki z marnowaniem pożywienia jest oddawanie żywności do jadalni. Czechowice-Dziedzice także w tej dziedzinie mogą świecić przykładem. Od grudnia 2019 roku przy budynku Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego przy ul. ks. J.N. Barabaszka działa jadalnia, w ramach społecznej inicjatywy Foodsharing. W drewnianej konstrukcji znajduje się lodówka-zamrażarka i półki na produkty niewymagające przechowywania w chłodni. Każdy, w dowolnej chwili, może skorzystać z tego miejsca - zostawić albo zabrać stamtąd jedzenie. Zaleca się, by domowe jedzenie było umieszczone w stosownych pojemnikach, opatrzone datą przyrządzenia i krótkim opisem potrawy.

Istnieje także kilka nawyków, których wprowadzenie w nasze życie może zmniejszyć ilość wyrzucanego jedzenia. Pierwsze co możemy zrobić to świadomie wybierać produkty, tworząc listy zakupów i trzymać się ich, nie ulegając pokusom promocji i zakupom „na zapas”. Warto też w domu przeglądać daty produktów, szczególnie tych w lodówce i ustawić je tak, by te z krótszą datą były na samym brzegu. Duży wkład w oszczędzanie żywności ma też edukacja i szukanie sposobów, jak można wykorzystać resztki jedzenia.

O projekcie

Czechowice-Dziedzice znalazły się w elitarnym gronie 19 miast i gmin, którym udało się pozyskać środki na realizację projektów łagodzących skutki zmian klimatycznych oraz adaptację do nich. Dzięki sięgającemu pierwotnie blisko 10 milionów złotych dofinansowaniu realizowane są liczne inwestycje proekologiczne i przeciwpowodziowe. Projekt pn. „Z zapalem przeciw zmianom klimatu - zielono-niebieska infrastruktura w Gminie Czechowice-Dziedzice” ma na celu zwiększenie zdolności do przechwytywania i zagospodarowania wód opadowych, zmniejszenie efektu miejskiej wyspy ciepła, poprawę ilości i jakości terenów zielonych, podniesienie świadomości na temat zmian klimatu i promocję komunikacji rowerowej. W jego ramach powstają m.in. zbiorniki retencyjne, ogrody deszczowe, zielone wyspy, zielone wiaty przystankowe i ścieżka pieszo-rowerowa. Elementem projektu jest również szeroko zakrojona kampania edukacyjna podnosząca świadomość na temat zmian klimatycznych, która obejmuje zasięgiem mieszkańców Gminy Czechowice-Dziedzice poprzez szkolenia, warsztaty, artykuły prasowe, konkursy edukacyjne dla dzieci, konferencje i materiał filmowy.